

ЛЕБЕДЄВ В. О., к. філос.н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ЖАНР «ТЕМНЕ ФЕНТЕЗІ» У СУЧАСНІЙ МАСОВІЙ КУЛЬТУРІ

Термін «темне фентезі» («Dark Fantasy») був вперше використаний в 1973 році в однойменному журналі. У 1987 письменник Джек Вільямсон виділив темне фентезі як окремих вид містичної літератури. У червні 1991 року Фарен Міллер, оглядачка журналу «Локус», описала цей жанр як історію з елементами хоррору (жаху) і готики, дія якого відбувається в антуражі традиційного фентезі. В даний час до жанру темного фентезі зараховують три групи фантастичних творів: різновид містичних жахів, традиційне фентезі з «темним» відтінком, фентезі, написане в особливо гнітючому стилі. В останньому випадку мається на увазі виписана з особливою ретельністю атмосфера давить мороку і цілковитої безнадії. Як правило, в творах темного фентезі зло помірно і звичне протистоїть злу ще більш жорстокому і мерзенному. Витоки цього напрямку літератури можна побачити в творах Говарда Лавкрафта, Роберта Блоха, Роберта Говарда. Найбільш яскравими прикладами даного жанру в даний час можна назвати цикл Глена Кука про Чорне загоні, «Хроніки Томаса Ковенанта» Стівена Доналдсона, «Малазанський цикл» Стівена Еріксона, деякі роботи Клайва Баркера і Стівена Кінга. З авторів, які працюють на території СНД, темне фентезі представлено роботами Марини і Сергія Дяченків, Андрія Дашкова, Олега Дівова [1, с. 38].

Зразки темного фентезі також зустрічаються в коміксах («Пісочна людина»), аніме («Берсерк»). Його прояви є і в іграх, як рольових настільних («Dark sun», «Ravenloft»), так і комп'ютерних («Castlevania», «Diablo», «Dark Souls»).

Жанр темного фентезі відмовляється від примітивної дихотомії «добро-зло», вираженого в образах персонажів, однозначно відносяться або до воїнству Світу, або до сил Темряви, і, відповідно, від колоніального / християнського дискурсу. Натомість створюється картина світу, яку умовно можна назвати багатопольною. Позначилося тут і вплив постмодернізму і супутнього йому морального релятивізму [2, с. 95]. У загальному і цілому картина світу сучасного фентезі ближче до світогляду східного маскульту, наприклад японського аніме.

Подання про гротескному реалізмі і бенкетних образах М. Бахтіна дають можливість адекватно інтерпретувати багато творів сучасної масової культури. Можна припустити, що темне фентезі дозволяє споживачу його пройти через символічне відродження. Занурившись у світ вигаданих пристрастей, побувавши (подумки) «в шкурі» негативного персонажа, середньостатистичний житель глобалізованого мегаполісу може з новими силами повернутися до свого

звичайного життя і повсякденних обов'язків. Темне східне фентезі в цій ситуації має ту перевагу, що дозволяє довести до межі всі характерні особливості цього жанру.

Список використаних джерел

1. Невский Б. Темная сторона магии: dark fantasy. *Мир фантастики*. № 7. 2005. С. 38-40.
2. Теръезен Э. Почему так мало супергероев в манге? Манга и философия. Москва: Эксмо, 2011. С. 77-96.

ЛЮБИВИЙ Я.В., д. філос. н., професор
провідний науковий співробітник Інституту філософії імені
Г.С.Сковороди НАН України

м.Київ, Україна

**КОНСТРУКТ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ СВОБОДИ У
КРИЗОВОМУ СОЦІУМІ**

Для реалізації свободи вибору людина повинна спочатку мати уявлення про те, що таке свобода, виробити певний конструкт свободи, а також прагнути реалізувати свободу вибору у реальному житті. У кризовому суспільстві виникає, крім іншого, також і криза відчуття свободи та свободи вибору. Розвиток штучного інтелекту разом із системою BigData з одного боку полегшує життя людини, проте, з іншого – ставить людину перед проблемою втрати свободи вибору. Узагальнюючи активність та запити людини у соціальних інтернет-мережах, штучний інтелект може знати про людину більше, ніж вона сама про себе. Внаслідок цього штучний інтелект може пропонувати людині кращі рішення у критично важливих для неї сферах діяльності, ніж це може зробити вона сама. Це вигідно для людини, проте внаслідок цього у неї можуть деградувати інтелектуальні здібності, вольові якості та мораль. Невідповідність уявного конструкту свободи та реалій життя у сучасному надскладному соціумі, у якому, крім іншого, використовується і штучний інтелект, може породжувати у людини хибну ілюзію свободи. Вихід із зазначеної кризи свободи вибору можливий, якщо держава й суспільство виділятимуть ресурси не лише на технології, а й на розвиток свідомості людини. Це також сприятиме подоланню сучасної екологічної та соціально-політичної кризи у світі.

Глобальний соціум розвивається у більш-менш сприятливому для якості життя людини напрямку (Г. Рослінг) [4]. Разом із тим, у сучасному світі зростають відчуття невизначеності майбутнього та кризові тенденції світоглядного